

Liikkuva opiskelu -toiminnan koordinointi toisella asteella

Koordinaattorikyselyn tuloksia keväältä 2023

Koordinaattorit ovat keskeisessä roolissa Liikkuva opiskelu -toiminnan toteutuksessa, kehittämisessä ja vakiinnuttamisessa. Tämä raportti esittelee Liikkuva opiskelu -koordinaattoreiden toimenkuvaa, resursseja ja toimintaympäristöä sekä Liikkuva opiskelu -toiminnan vakiintumisen tilaa toisella asteella.

Liikkuva opiskelu -toiminnan koordinointi toisella asteella: Koordinaattorikyselyn tuloksia keväältä 2023

Katariina Kämppi, Likes, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Marianne Turunen, Likes, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Tuomas Kukko, Likes, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Katja Rajala, Likes, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

ISBN: 978-951-830-728-3 (PDF)

Kustannuspaikka: Jyväskylä 2023

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

© Tekijät ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2023

Kustantaja: Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Liikkuva opiskelu -ohjelman tavoitteena on lisätä opiskelijoiden liikkumista ja opiskelukykyä tukemalla aktiivisen toimintakulttuurin kehittämistä oppilaitoksissa. Tässä raportissa kuvataan Liikkuva opiskelu -koordinaattoreiden moninaista työkenttää ja Liikkuva opiskelu -toiminnan vakiintumisen tilaa toisella asteella. Raportti perustuu Liikkuva opiskelu -koordinaattoreille keväällä 2023 tehdyn kyselyn tuloksiin. Kysely oli osa Liikkuva opiskelu -ohjelman seuranta, jonka toteutuksesta vastaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun Likes. Kyselyyn vastasi 48 koordinaattoria, jotka edustivat 39 koulutuksen järjestäjää.

Liikkuva opiskelu -koordinaattorit tekevät työtään erilaisilla nimikkeillä ja erilaisilla työaikaresursseilla. Yleisimpiä työtehtäviä olivat toiminnan suunnittelu, toteutuksen seuranta, liikuntavälineiden hankinta sekä tapahtumien järjestäminen. Yhteistyökumppaneina olivat useimmiten yhteisöllinen opiskeluhoito sekä kunnan liikunta- ja vapaa-aikatoimi tai sivistystoimi. Jatkossa yhteistyön toivottiin tiivistyvän erityisesti liikuntaseurojen sekä kunnan eri toimialojen kanssa. Liikkuva opiskelu -koordinaattorin työtehtävän oli vakinaistanut kuusi koulutuksen järjestäjää.

Liikkuva opiskelu -toiminnan tila toisen asteen oppilaitoksissa näyttää koordinaattoreiden arvioiden mukaan pääosin hyvältä. Suurin osa koulutuksen järjestäjistä toteutti Liikkuva opiskelu -toimintaa kaikissa toimipisteissään ja niissä toimintaa kehitti tiimi tai ryhmä. Oppilaitosten lähtökohdat toiminnan toteuttamiseksi koettiin pääosin hyviksi, mutta noin viidennes arvioi niitä kohtalaisiksi tai heikoiksi.

Toiminnan jatkumista seuraavana lukuvuonna arvioitiin hyvin myönteisesti: koulutuksen järjestäjistä neljännes arvioi toimintaa laajennettavan ja lähes puolet toiminnan jatkuvan samanlaisena. Toiminnan vakiintumista eniten edistäviksi asioiksi koettiin johdon tuki, myönteinen suhtautuminen oppilaitoksissa ja koordinaattorin työpanos. Toiminnan vakiintumista eniten estäviksi tekijöiksi koettiin puolestaan henkilöstön sitoutumisen vaihtelevuus, rahoituksen päättyminen, asenteet ja henkilösidonaisuus. Toiminnan kirjaaminen eri tason strategioihin ja suunnitelmiin edistää sen vakiintumista. Valtaosa koulutuksen järjestäjistä oli kirjannut Liikkuva opiskelu -toiminnan lukuvuoden toimintasuunnitelmaan tai vuosikelloon ja paikalliseen opetussuunnitelmaan. Kirjaukset koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen strategiaan ja kunnan tai kuntayhtymän opiskeluhoitosuunnitelmaan olivat sen sijaan harvinaisempia.

Suurin osa koulutuksen järjestäjistä arvioi opiskelijoiden suhtautumista Liikkuva opiskelu -toimintaa kohtaan myönteiseksi. Valtaosa oli sitä mieltä, että opiskelijat ovat mukana toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, mutta toiminnan arviointiin opiskelijat osallistuivat harvemmin. Noin puolet koulutuksen järjestäjistä oli tavoittanut vähemmän liikkuvia osallistumaan toimintaan. Toiminnallisen opetuksen rooli on merkittävä opiskelupäivän aikaisen paikallaanolon vähentämisessä varsinkin lukioissa ja ammatillisten oppilaitosten teoriapainotteisimmilla osaamisaloilla. Toiminnallinen opetus ja liikkumista tukevan toimintakulttuurin edistäminen olivat suosituimpia henkilöstön koulutusaiheita. Toiminnallisen opetuksen koulutukselle koettiin myös eniten tarvetta jatkossa.

Liikkuva opiskelu -toiminnan koordinoitua tehdään vaihtelevissa toimintaympäristöissä ja vaihtelevilla resursseilla, mutta tulosten perusteella toiminnan juurtuminen on edennyt hyvin. Toimintakulttuurin muutos vaatii suunnitelmallisuutta, aikaa ja jatkuvuutta ja siksi on tärkeää, että Liikkuva opiskelu -toiminnan koordinoitua löytyisi resursseja myös jatkossa.

Sammanfattning

Målen för programmet Studier i rörelse är ökad fysisk aktivitet och studieförmåga bland elever och studerande genom att stöda utvecklingen av en aktiv verksamhetskultur vid läroanstalterna. Denna rapport beskriver Studier i rörelse-koordinatorernas varierande arbetsfält och nuläget för etableringen av Studier i rörelse-verksamheten på andra stadiet. Rapporten grundar sig på resultaten från en enkät riktad till koordinatörerna för programmet Studier i rörelse som genomfördes våren 2023. Enkäten var en del av uppföljningen av programmet Studier i rörelse, som genomförs av Likes vid Jyväskylä yrkeshögskola. Enkäten besvarades av 48 koordinatörer som representerade 39 utbildningsanordnare.

Studier i rörelse-koordinatorerna utför sitt arbete under olika beteckningar och med olika arbetstidsresurser. De vanligaste arbetsuppgifterna var att planera verksamheten, följa upp genomförandet, skaffa motionsredskap och ordna evenemang. Samarbetspartner var oftast gemensamma studerandehälsan samt det kommunala idrotts- och fritidsväsendet eller bildningsväsendet. I fortsättningen önskade man ett tätare samarbete särskilt med idrottsföreningarna och kommunens olika verksamhetsområden. Uppgiften som Studier i rörelse-koordinator har blivit en fast anställning hos sex utbildningsanordnare.

Nuläget för Studier i rörelse-verksamheten vid läroanstalter på andra stadiet ser enligt koordinatörernas bedömning i huvudsak bra ut. Största delen av anordnarna ordnade Studier i rörelse-verksamhet vid alla sina verksamhetsställen och verksamheten vid dem utvecklades av ett team eller en grupp. Utgångspunkterna för genomförandet av verksamheten vid läroanstalterna upplevdes i huvudsak som goda, men cirka en femtedel bedömde att de var måttliga eller dåliga.

Förutsättningarna för att verksamheten fortsätter under följande läsår bedömdes som goda: en fjärdedel av utbildningsanordnarna bedömde att verksamheten utvidgas och nästan hälften att verksamheten fortsätter i nuvarande omfattning. Ledningens stöd, en positiv inställning vid läroanstalterna och koordinatörns arbetsinsats upplevdes som de faktorer som mest främjar etableringen av verksamheten. Varierande engagemang bland personalen, avslutad finansiering, attityder och personbundenhet upplevdes som de faktorer som främst hindrar verksamhetens etablering. Att skriva in verksamheten i strategier och planer på olika nivåer främjar etableringen. Största delen av utbildningsanordnarna hade skrivit in Studier i rörelse-verksamheten i verksamhetsplanen för läsåret eller i årsklockan och den lokala läroplanen. Däremot var det mera sällsynt att verksamheten skrivits in i utbildningsanordnarens eller läroanstaltens strategi och kommunens eller samkommunens studerandevårdsplan.

De flesta utbildningsanordnare bedömde att de studerande förhåller sig positivt till Studier i rörelse-verksamheten. Majoriteten ansåg att de studerande deltar i att planera och genomföra verksamheten, men att de studerande mer sällan deltar i utvärderingen av verksamheten. Ungefär hälften av utbildningsanordnarna hade strävat efter att nå ut till studerande som rör på sig mindre för att få dem med i verksamheten. Funktionell undervisning är viktigt för att minska stillasittandet under studiedagen, särskilt i gymnasiet och inom yrkesläroanstalternas teoretiska kompetensområden. Funktionell undervisning och främjande av en verksamhetskultur som stöder fysisk aktivitet var de mest efterfrågade ämnena för utbildning bland personalen. Behovet av utbildning var också i fortsättningen störst inom funktionell undervisning.

Studier i rörelse-verksamheten koordineras i varierande miljöer och med varierande resurser, men resultaten visar att verksamheten har förankrats väl. En förändring i verksamhetskulturen kräver systematiskt arbete, tid och kontinuitet och därför är det viktigt att det finns resurser för att koordinera Studier i rörelse-verksamheten även i fortsättningen.

Summary

The aim of the Students on the Move programme is to increase physical activity among students and improve their capacity to study by supporting the development of an active school culture in educational institutions. This report describes the diverse field of work of the Students on the Move coordinators and the extent to which the Students on the Move activities have become established at the upper secondary level. The report is based on the results of the survey of the Students on the Move coordinators conducted in spring 2023. The survey was part of the follow-up of the Students on the Move programme, the implementation of which is the responsibility of the Likes at Jamk University of Applied Sciences. A total of 48 coordinators representing 39 education providers responded to the survey.

Students on the Move coordinators have different job titles and their working time resources vary. Their most common duties were planning the activities, following up the implementation, purchasing sports equipment and organising events. The most common collaboration partners were communal student welfare and the municipal sports and leisure services or education services. They hoped to see closer cooperation especially with sports clubs and the different sectors of municipal administration. The task of the Students on the Move coordinator had been made permanent by six education providers.

According to the coordinators, the state of the Students on the Move activities in educational institutions at the upper secondary level seems to be mainly good. The majority of education providers implemented the Students on the Move activities in all their units and the activities were developed by a team or a group. The starting points for implementing the activities were mainly found good in educational institutions, but approximately one fifth considered them moderate or poor.

The continuation of the activities the following year was assessed very positively: one quarter of the education providers estimated that the activities would be expanded and almost one half that they would continue the same. Support from the management, a positive attitude in the educational institutions and the coordinator's work input were considered to be the factors that most contributed to establishing the activities on a more permanent basis. The factors that most hindered this in turn were variation in the staff's commitment, end of the funding, attitudes and the activities' reliance on persons. Recording the activities in strategies and plans at different levels promotes their establishment on a more permanent basis. A majority of the education providers had recorded the Students on the Move activities in the workplan or annual clock for the school year and in the local curriculum. However, it was less common to have recorded them in the education provider's or educational institution's strategy or in the joint municipal authority's student welfare plan.

A majority of the education providers estimated that students' attitude to the Students on the Move activities was positive. A majority were of the opinion that students were included in the planning and implementation of the activities but participated in their evaluation less often. Approximately one half of the education providers had managed to reach students that were less physically active and engage them in the activities. The role of physically active learning is important in reducing sedentary time during the school day especially in general upper secondary education and in the more theory-based fields of VET in vocational institutions. Physically active learning and procedures and practices that support physical activity were the most popular topics of staff training. It was also felt that the greatest need for training in future was for training in physically active learning.

The Students on the Move activities are coordinated in varying operating environments and with varying resources, but based on the results, the activities are successfully becoming established. A change in the school culture requires a systematic approach, time and continuity, and it is therefore important to find resources for coordinating the Students on the Move activities also in future.

Sisällys

Tiivistelmä	3
Sammanfattning.....	4
Summary	6
Liikkuva opiskelu -koordinaattorikyselyn taustaa.....	9
Koordinaattoreiden toimenkuva ja resurssit	10
Tehtävänimike ja työaika	11
Työtehtävät	13
Työn kuormittavuus	15
Liikkuva opiskelu -toiminnan tila toisella asteella	16
Toiminnan vakiintuminen	17
Toiminnan vakiintumista edistävät ja estävät tekijät	20
Opiskelijoiden hyvinvointi ja osallisuus	22
Henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi.....	23
Yhteenveto	25
Lähteet	27
Lisätietoja	27

Liikkuva opiskelu -koordinaattorikyselyn taustaa

Liikkuva opiskelu -ohjelman tavoitteena on lisätä opiskelijoiden liikkumista ja opiskelukykyä toisella asteella sekä korkeakouluissa. Liikkuva opiskelu -toimintaa toteutetaan vaikuttamalla oppilaitoksen henkilöstöön, koulutuksen järjestäjiin ja johtoon sekä yleisesti koulutuksen kehittämiseen. Toiminnan erityinen kohderyhmä on vähemmän liikkuvat opiskelijat. Kunnan, koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen johdon tuki on oleellinen tekijä Liikkuva opiskelu -toiminnan vakiintumisessa. Liikkuva opiskelu -ohjelmaan oli rekisteröitynyt vuoden 2023 lokakuussa 252 lukiota (69 % kaikista lukioista), 71 ammatillista oppilaitosta (63 % kaikista ammatillisista oppilaitoksista) ja 25 korkeakoulua (66 % kaikista korkeakouluista) (Seuranta-Virveli 2023).

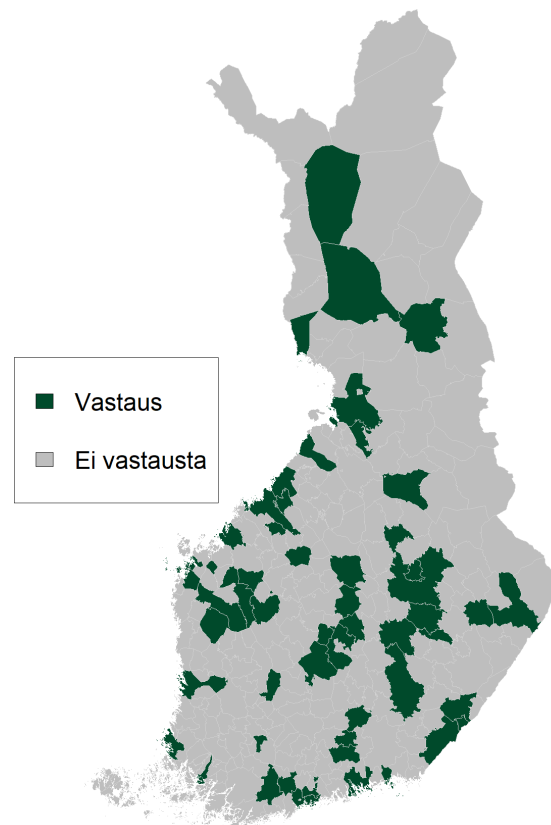
Vuonna 2020 Liikkuva opiskelu -ohjelmaan perustettiin valtakunnallinen koordinaattoriverkosto toisen asteen oppilaitosten Liikkuva opiskelu -toimintaa koordinoivien henkilöiden tueksi. Verkoston tavoitteena on tukea koordinaattorin työtä, jakaa tietoa ja mahdollistaa vertaistuki. Verkostoon kuului elokuussa 2023 yhteensä 89 koordinaattoria, jotka edustivat 59 koulutuksen järjestäjää.

Kyselyn toteutus

Liikkuva opiskelu -koordinaattoreille toteutettiin kysely maaliskuussa 2023. Tavoitteena oli selvittää koordinaattoreiden toimenkuvaa, resursseja ja toimintaympäristöä sekä Liikkuva opiskelu -toiminnan vakiintumisen tilaa toisella asteella. Kysely toteutettiin osana Liikkuva opiskelu -ohjelman seurantaa, jonka toteutuksesta vastaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun Likes.

Kysely lähetettiin Liikkuva opiskelu -ohjelman valtakunnalliselle koordinaattoriverkostolle. Lisäksi aluehallintovirastot ja liikunnan aluejärjestöt välittivät kyselyn omille Liikkuva opiskelu -verkostoilleen. Kyselyyn vastasi 48 koordinaattoria, jotka edustivat 39 koulutuksen järjestäjää. Tulokset on esitetty joko kaikkia koordinaattoreita koskien (n=48) tai koulutuksenjärjestäjäkohtaisesti (n=39), mikäli yhtä koulutuksen järjestäjää kohden on vastannut useampi koordinaattori. Vastaajista 73 prosenttia oli naisia ja 27 prosenttia miehiä.

Kuvassa 1 on esitetty vastaajien koordinoimien oppilaitosten kuntakattavuus. Oppilaitoksia oli kaikkiaan 55 kunnassa.

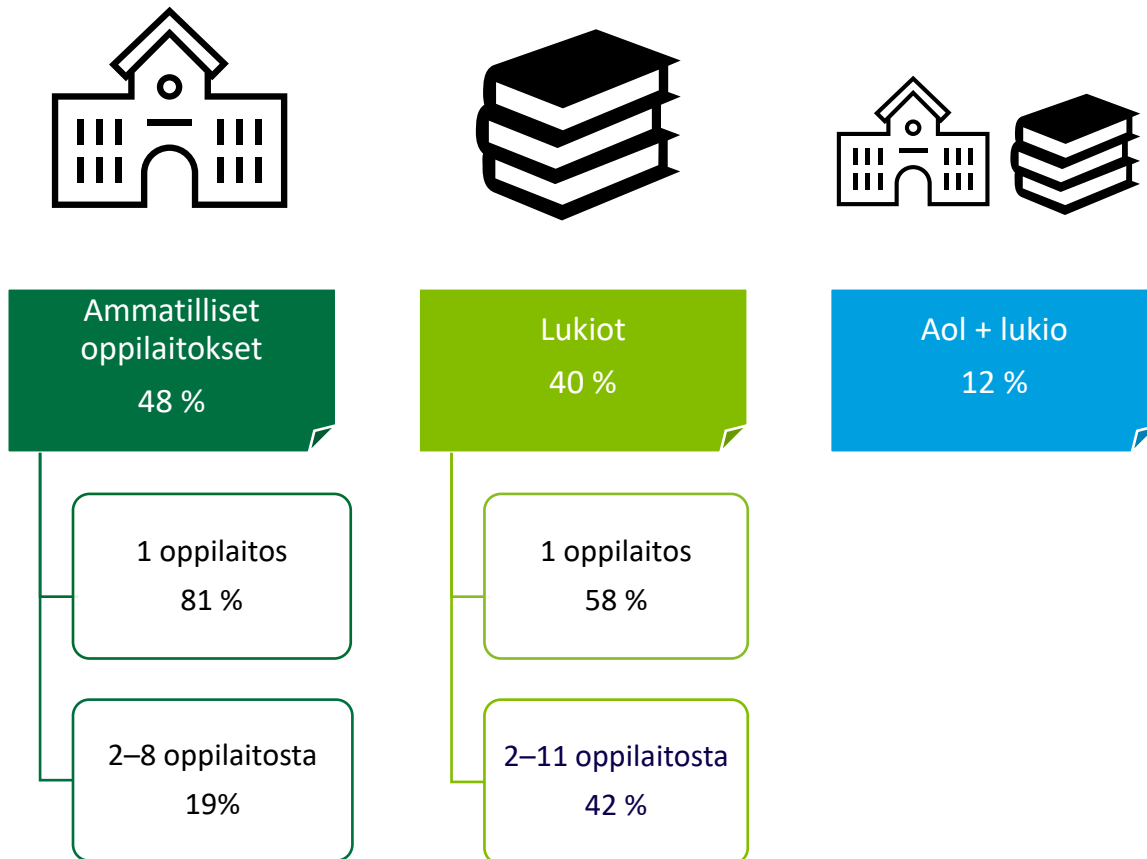

Karttapohja: Maanmittauslaitos 01/2021

Kuva 1. Liikkuva opiskelu -koordinaattorikyselyn vastaajien koordinoimien oppilaitosten kuntakattavuus.

Koordinaattoreiden toimenkuva ja resurssit

Liikkuva opiskelu -koordinaattoreiden toimintaympäristö toisella asteella on hyvin moninainen (kuva 2). Vastaajista noin puolet (48 %) koordinoi ammatillisia oppilaitoksia, joiden määrä vaihteli välillä 1–8. Valtaosa (81 %) ammatillisten oppilaitosten koordinaattoreista koordinoi ainoastaan yhtä oppilaitosta. Vastaajista 40 prosenttia koordinoi lukioita, joiden määrä vaihteli välillä 1–11. Yleisintä oli yhden lukion koordinointi, jota teki 58 prosenttia lukioiden koordinaattoreista. Lisäksi 12 prosenttia vastaajista koordinoi sekä ammatillisia oppilaitoksia että lukioita. Näistä kahdella vastaajalla oli koordinoitavanaan lukion ja ammatillisen oppilaitoksen lisäksi joku muu oppilaitos.

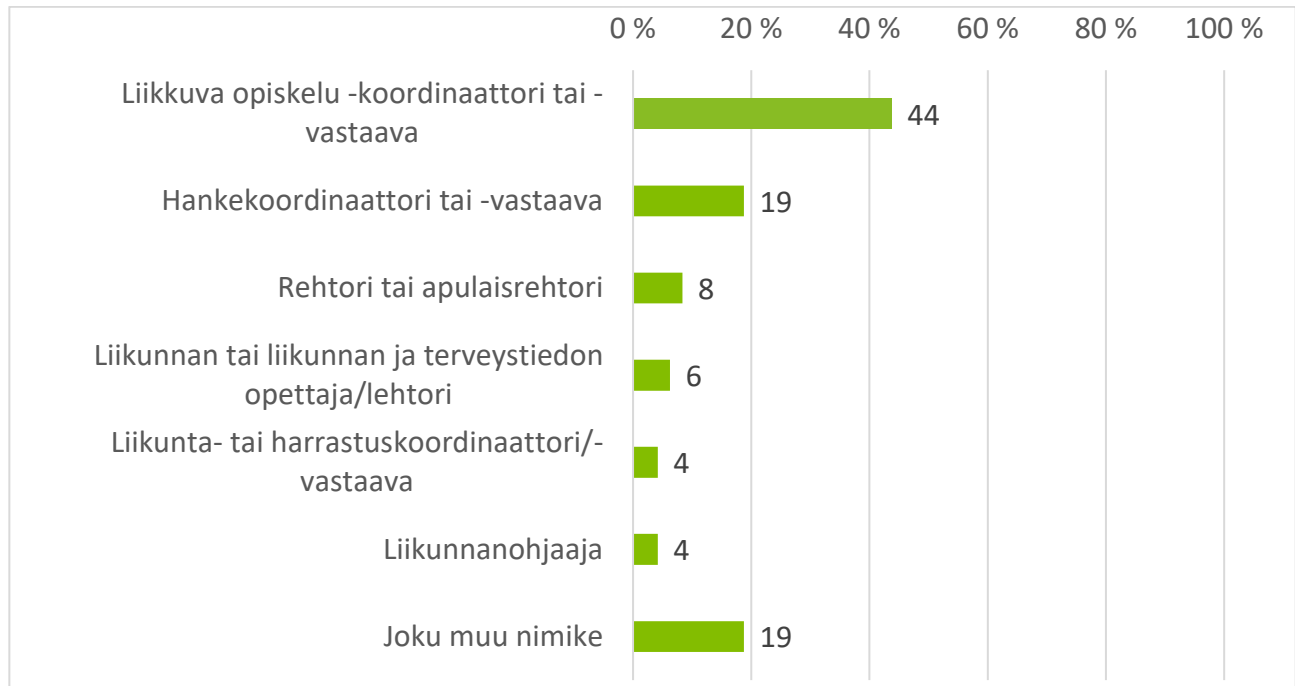
Kuva 2. Liikkuva opiskelu -koordinaattoreiden koordinoimat oppilaitokset.

Vastaajat koordinoivat Liikkuva opiskelu -toimintaa kaikkiaan 55 kunnassa. Neljännes vastaajista koordinoi toimintaa useamman kuin yhden kunnan alueella.

Koulutuksen järjestäjistä kuusi (16 %) oli vakinaistanut Liikkuva opiskelu -koordinaattorin tehtävän, sen sijaan vakinaistaminen ei ollut suunnitteilla yhdelläkään koulutuksen järjestäjällä.

Tehtävänimike ja työaika

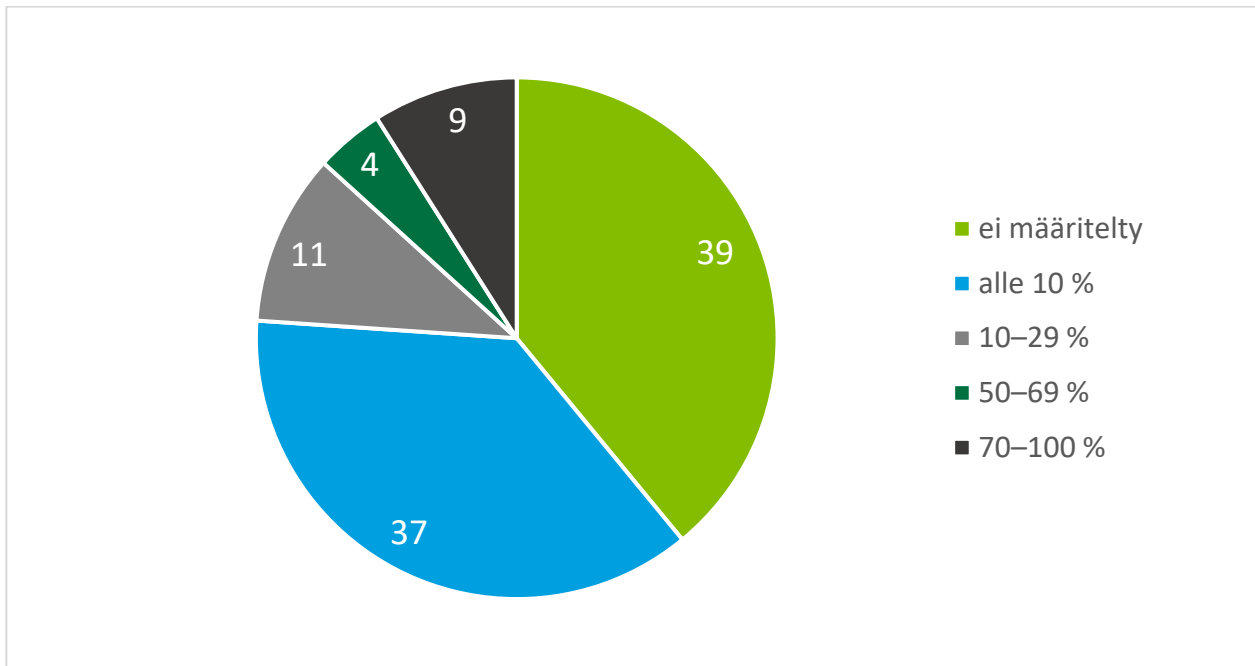
Kaksi kolmasosaa (67 %) vastaajista oli tehtävänimikkeiltään joko Liikkuva opiskelu -koordinaattoreita, hankekoordinaattoreita tai liikunta- ja harrastuskoordinaattoreita (kuvio 1). Rehtoreita oli vastaajista kahdeksan prosenttia, liikunnan/terveystiedon opettajia tai lehtoreita kuusi prosenttia ja liikunnanohjaajia neljä prosenttia. Lähes viidennes käytti jotain muuta yksittäistä tehtävänimikettä, joita olivat opiskelijatoiminnan ohjaaja, toimialapäällikkö, palveluvastaava sivistyspalveluissa, liikuntatutoreiden ohjaava opettaja, hyvinvointikoordinaattori, liikunta-agentti ja aluekoordinaattori.

Kuvio 1. ” Mitä tehtävänimikettä käytät Liikkuva opiskelu -toimintaa koordinoidessasi?” (n=48)

Kunnan palveluksessa työskenteli 57 prosenttia vastaajista, joista suurin osa (73 %) sivistys- ja opetuspalveluissa, 14 prosenttia liikunta- ja vapaa-aikapalveluissa ja 13 prosenttia muilla toimialoilla.

Työajan käyttöä Liikkuva opiskelu -toiminnan koordinointiin ei ollut määritelty 39 prosentilla vastaajista (kuvio 2). Lähes sama osuus (37 %) vastaajista teki koordinointia alle 10 prosentin työajalla ja vain 13 prosenttia sai käyttää vähintään puolet työajastaan koordinointiin.

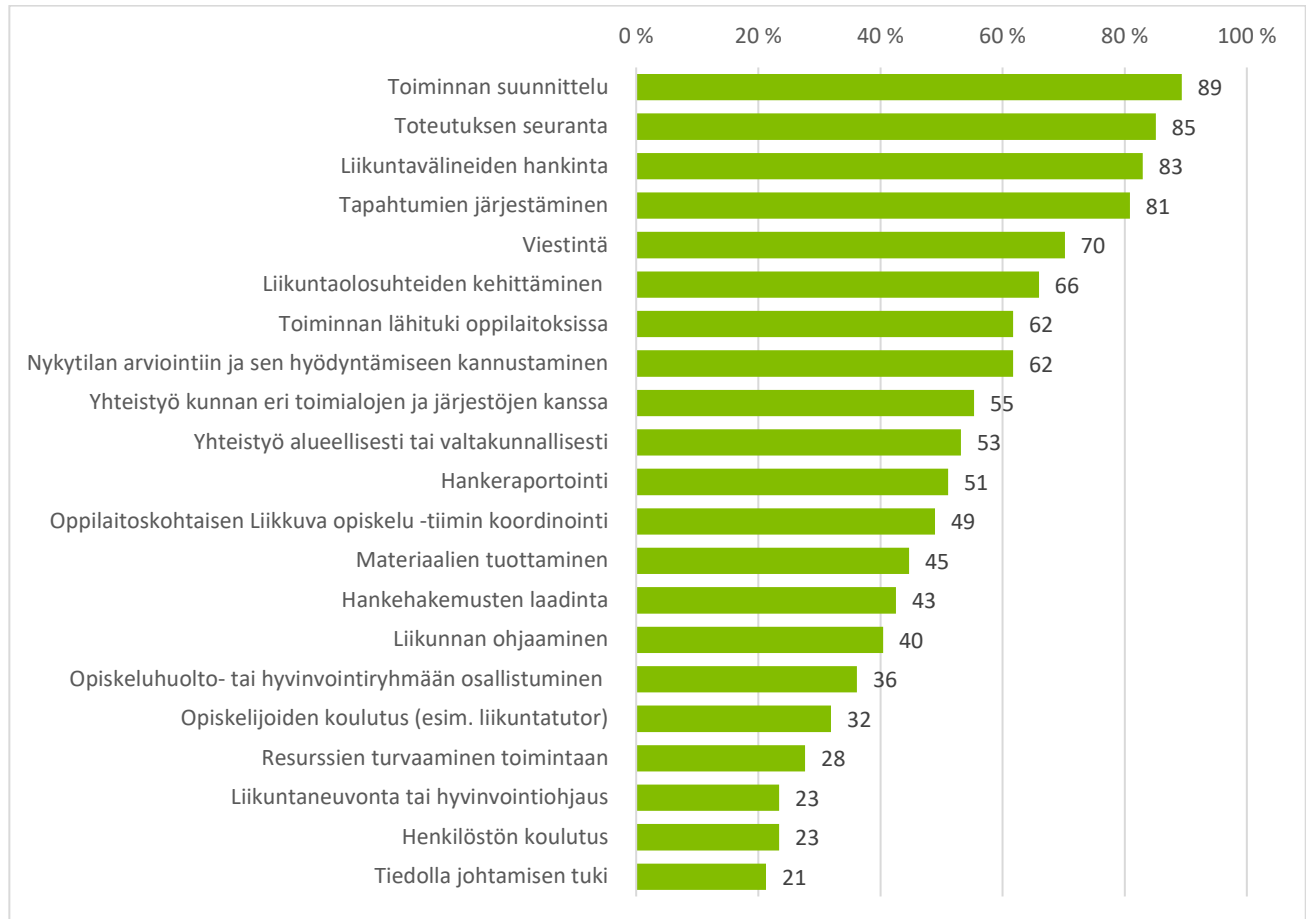

Kuvio 2. ” Mikä osuus työajastasi on sovittu käytettäväksi Liikkuva opiskelu -toiminnan koordinointiin?” (n=46)

Suurin osa (77 %) vastaajista ei koordinoinut muuta liikkumista edistävää kehittämistoimintaa Liikkuva opiskelu -toiminnan lisäksi. Yleisimmin muun koordinoinnin kohteena oli Liikkuva koulu -toiminta, jota koordinoi 15 prosenttia vastaajista.

Työtehtävät

Koordinaattoreita pyydettiin valitsemaan ensin kaikki työtehtävät, joita työssään tekee ja sen jälkeen poimimaan niistä kolme keskeisintä. Yleisimpiä työtehtäviä olivat toiminnan suunnittelu, toteutuksen seuranta, liikuntavälineiden hankinta sekä tapahtumien järjestäminen (kuvio 3). Näistä keskeisimpinä työtehtävinä pidettiin toiminnan suunnittelua (70 %), tapahtumien järjestämistä (34 %) sekä toteutuksen seurantaa (21 %) ja oppilaitoskohtaisen Liikkuva opiskelu -tiimin koordinointia (21 %).

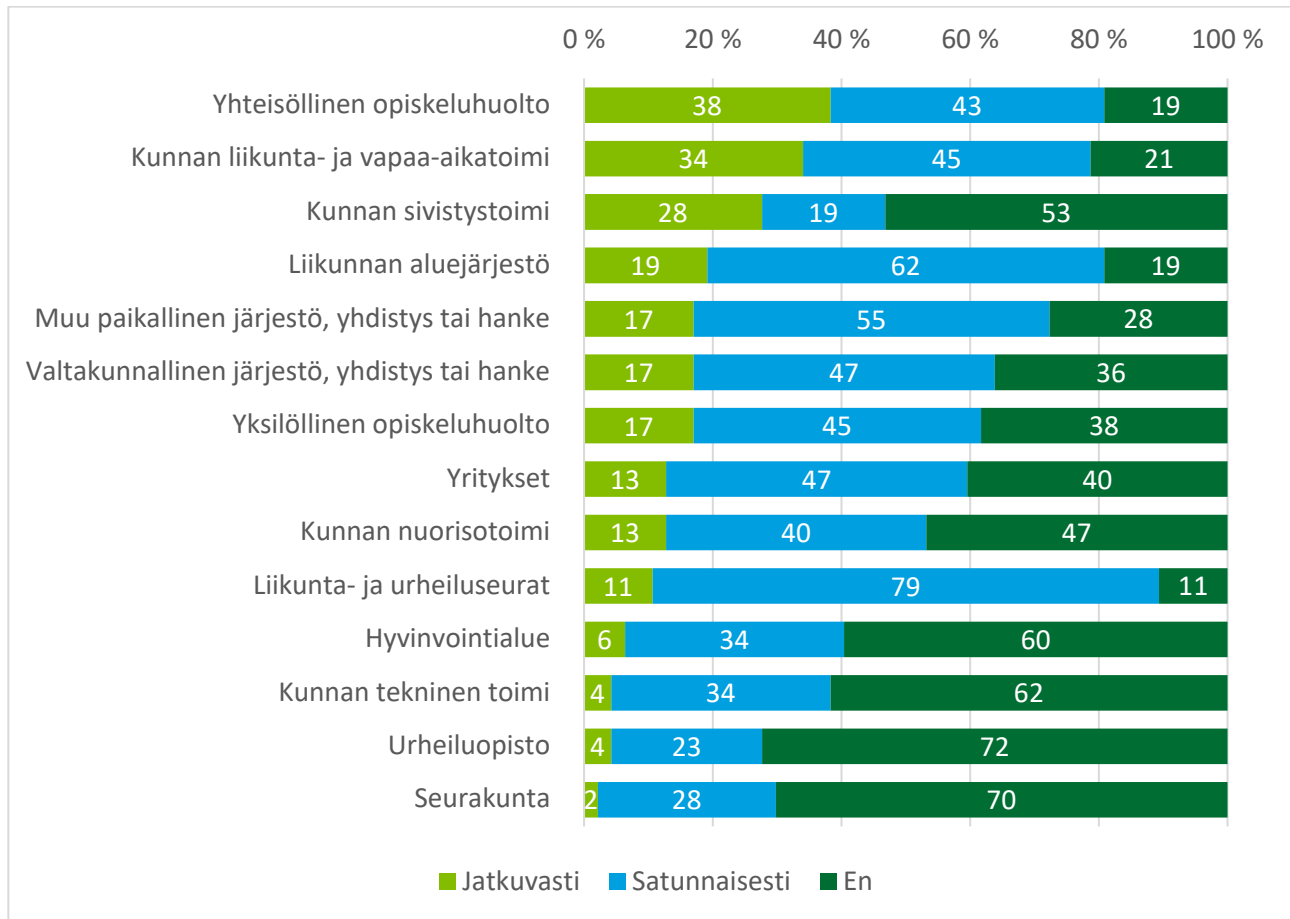

Kuvio 3. ”Mitä työtehtäviä teet Liikkuva opiskelu -toimintaa koordinooidessasi?” (n=46).

Yli puolet (55 %) vastaajista kuului tai osallistui Liikkuva opiskelu -koordinaattorin roolissa muiden teema-alueiden tiimeihin tai ryhmiin. Näitä olivat muun muassa hyvinvointiryhmä, opiskeluhuoltoryhmä, Tutor-toiminta, Hyte-työryhmä, Tyky-ryhmä ja kampustiimit.

Alueellisessa esimerkiksi liikunnan aluejärjestön koordinoimassa Liikkuva opiskelu -verkostossa toimi 57 prosenttia vastaajista. Valtakunnallisessa esimerkiksi Liikkuva opiskelu -ohjelman tai SAKU ry:n koordinoimassa verkostossa toimi 72 prosenttia vastaajista.

Yleisimmin jatkuvaa yhteistyötä tehtiin yhteisöllisen opiskeluhoollon sekä kunnan liikunta- ja vapaa-aikatoimen tai sivistystoimen kanssa (kuvio 4). Satunnaista yhteistyötä tehtiin yleisimmin liikunta- ja urheiluseurojen sekä liikunnan aluejärjestöjen kanssa. Yhteistyön toivottiin tiivistyvän erityisesti urheiluseurojen sekä kunnan eri toimialojen kanssa (nuorisotoimi, liikunta- ja vapaa-aikatoimi, sivistystoimi). Yhteistyötä toivottiin lisää myös hyvinvointialueen, muiden toisen asteen oppilaitosten sekä liikunnan aluejärjestöjen kanssa.

Kuvio 4. "Teetkö yhteistyötä seuraavien tahojen kanssa liittyen Liikkuva opiskelu -toimintaan?" (n=46).

Lisäksi kysyttiin tarkemmin opiskeluhoillon ammattilaisten kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Yhteistyötä tehtiin yleisimmin terveydenhoitajan, kuraattorin tai psykologin kanssa. Yhteistyö liittyi muun muassa opiskelijoiden ohjaamiseen Liikkuva opiskelu -toiminnan pariin, vähän liikkuvien tavoittamiseen, yksilölliseen ohjaukseen (pt), pienryhmätoiminnan järjestämiseen sekä viestintään.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, mikä heidän mielestään on ollut vaikuttavin teko oman Liikkuva opiskelu -toiminnan edistämiseksi. Kuvaukset vaikuttavimmasta teosta vaihtelivat paljon. Yksi esille tullut seikka oli olosuhteiden kehittämisen, muun muassa biljardipöydän ja liikuntavälineiden hankkiminen, aktiivisten taukotilojen luominen ja uuden ulkokuntosalin perustaminen. Opiskelijoiden osallisuuden vahvistaminen erityisesti liikuntatutortoimintaan liittyen nousi esiin toisena vaikuttavimpana tekona. Muita mainintoja saivat ylipäätään toiminnan käynnistäminen ja mukaan lähteminen Liikkuva opiskelu -toimintaan, resurssien turvaaminen juurruttamalla toiminta rakenteisiin, johdon tuki, henkilökunnan koulutus sekä onnistumiset erilaisissa toimintamuodoissa.

"Että lähdettiin hankekausiin mukaan ja saatiin positiivisia kokemuksia, hyvää palautetta. Toiminnan tuomat edut huomattiin ja niitä haluttiin jatkaa. Tämän takia myös kunnan oma määräraha toiminnan jatkolle myönnettiin." (koordinaattori, lukio)

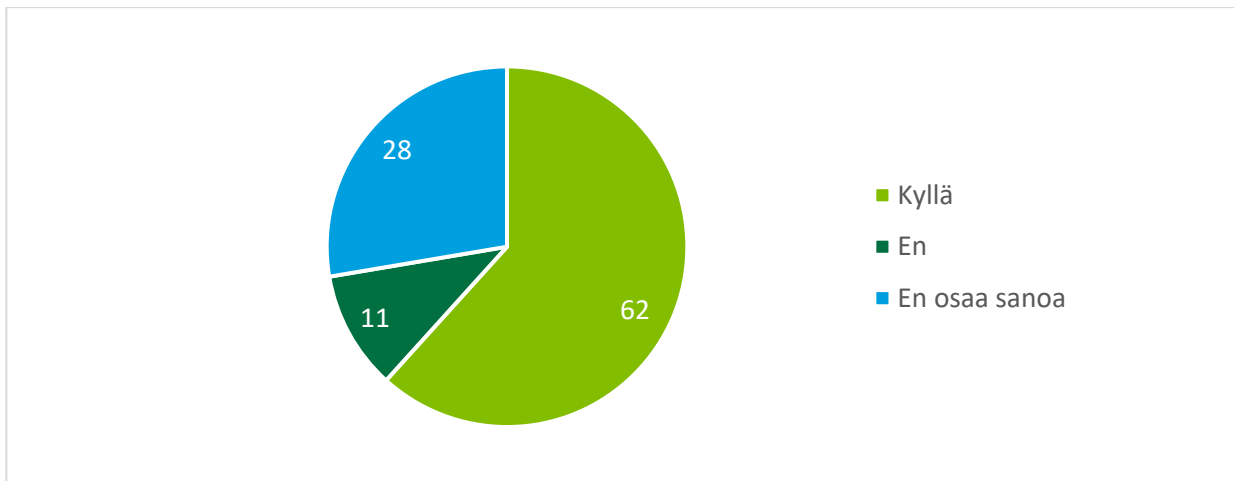
"Välituntiturnausten järjestäminen, sillä niitä on aina seurannut se, että opiskelijat ovat turnauksen jälkeen jatkaneet koripallon tai lentopallon pelaamista liikuntasalissa." (koordinaattori, lukio)

”Vaikuttavin teko tullee olemaan myös se, että kytkemme Liikkuva opiskelu -toiminnan strategiaan ja opiskeluhuoltosuunnitelmiin.” (koordinaattori, AOL)

”Lukion Liikuntatutor-opettajien tehtävän palkanmaksun jatkaminen hankkeen jälkeen. Liikkuva opiskelu -toiminta olisi pitkälti kouluilla hiipunut, jos vastuuhenkilöille ei olisi maksettu siitä korvausta.” (koordinaattori, lukio ja AOL)

Työn kuormittavuus

Koordinaattoreilta tiedusteltiin myös kokemuksia työn kuormittavuudesta. Vastaajista 43 prosenttia koki, että heillä oli liikaa työtehtäviä suhteessa käytettävissä olevaan työaikaan Liikkuva opiskelu -toiminnan koordinoinnissa. Sen sijaan kokemus siitä, että muiden odotukset työstä ja sen aikaansaannoksia kohtaan ovat realistisia, oli myönteisempi (kuvio 5). Vastaajista vain 11 prosenttia koki, että muiden odotukset eivät olleet realistisia.

Kuvio 5. ”Koetko, että muiden odotukset työstäsi ja sen aikaansaannoksia kohtaan ovat realistisia Liikkuva opiskelu -toiminnan koordinoinnissa? (n=46).

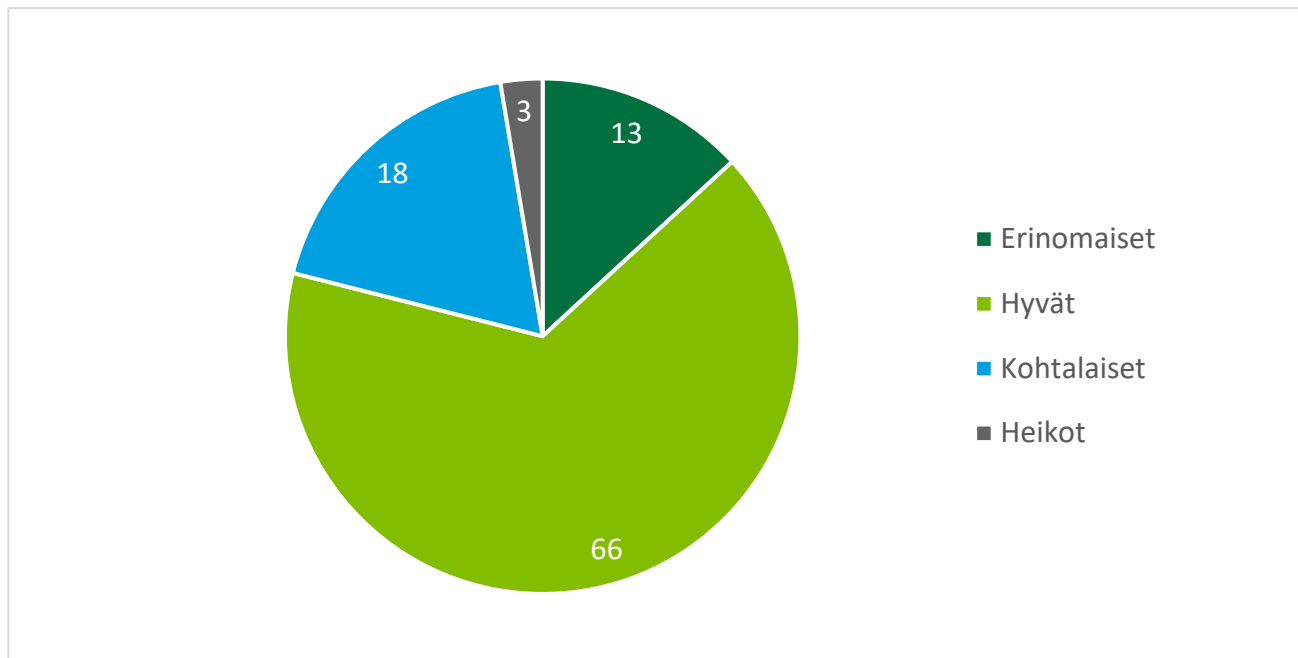
Vastaajista 8 prosenttia tunsi olevansa työpäivän jälkeen kohtuuttoman uupunut erittäin tai melko usein, 45 prosenttia silloin tällöin, 28 prosenttia melko harvoin ja 17 prosenttia ei juuri koskaan. Vastaajista 2 prosenttia ei halunnut kertoa uupumuksen tasostaan.

Liikkuva opiskelu -toiminnan tila toisella asteella

Suurin osa (78 %) koulutuksen järjestäjistä toteutti Liikkuva opiskelu -toimintaa kaikissa toimipisteissään. Näistä 50 prosentilla oli useita toimipisteitä ja 28 prosentilla yksi toimipiste. Alle viidennes (18 %) ilmoitti, että toimintaa oli osassa toimipisteitä. Kaksi vastaajaa ymmärsi kysymyksen siten, että toiminta tarkoitti käynnissä olevaa hanketta ja vastasi, että heillä ei ollut toimintaa tällä hetkellä.

Suurimmassa osassa (74 %) oppilaitoksia oli Liikkuva opiskelu -toimintaa kehittävä ja toteuttava tiimi tai ryhmä. Puolessa oppilaitoksista tiimi toimi kaikissa toimipisteissä ja neljänneksessä osassa toimipisteistä.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan koordinoimiensa oppilaitosten senhetkisiä lähtökohtia Liikkuva opiskelu -toiminnan toteuttamiseksi (kuvio 6). Suurin osa (79 %) arvioi oppilaitosten lähtökohtia hyväksi tai erinomaisiksi, alle viidennes kohtalaisiksi ja 3 prosenttia heikoiksi. Lähtökohdat koettiin yleisemmin erinomaisiksi tai hyväksi ammatillisissa oppilaitoksissa (87 %) kuin lukioissa (69 %).

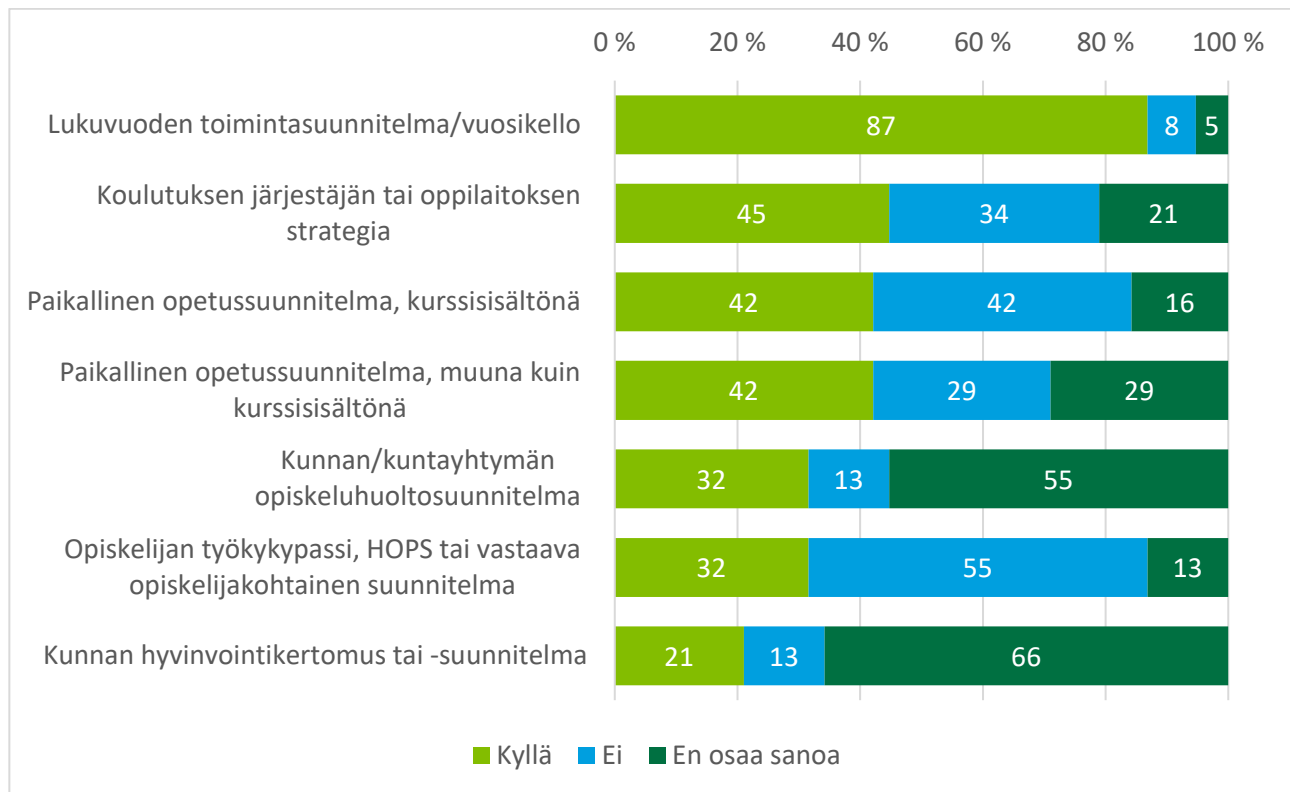

Kuvio 6. ” Millaiset lähtökohdat mielestäsi oppilaitoksessanne/oppilaitoksissanne on Liikkuva opiskelu -toiminnan toteuttamiseksi tällä hetkellä?” (n=37).

Aluehallintovirastojen myöntämää avustusta Liikkuva opiskelu -toimintaan oli saatavilla vuodelle 2023 ainoastaan ammatillisille oppilaitoksille. Kyselyyn vastanneista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä kahdella kolmasosalla oli käynnissä AVlen rahoittama Liikkuva opiskelu -hanke.

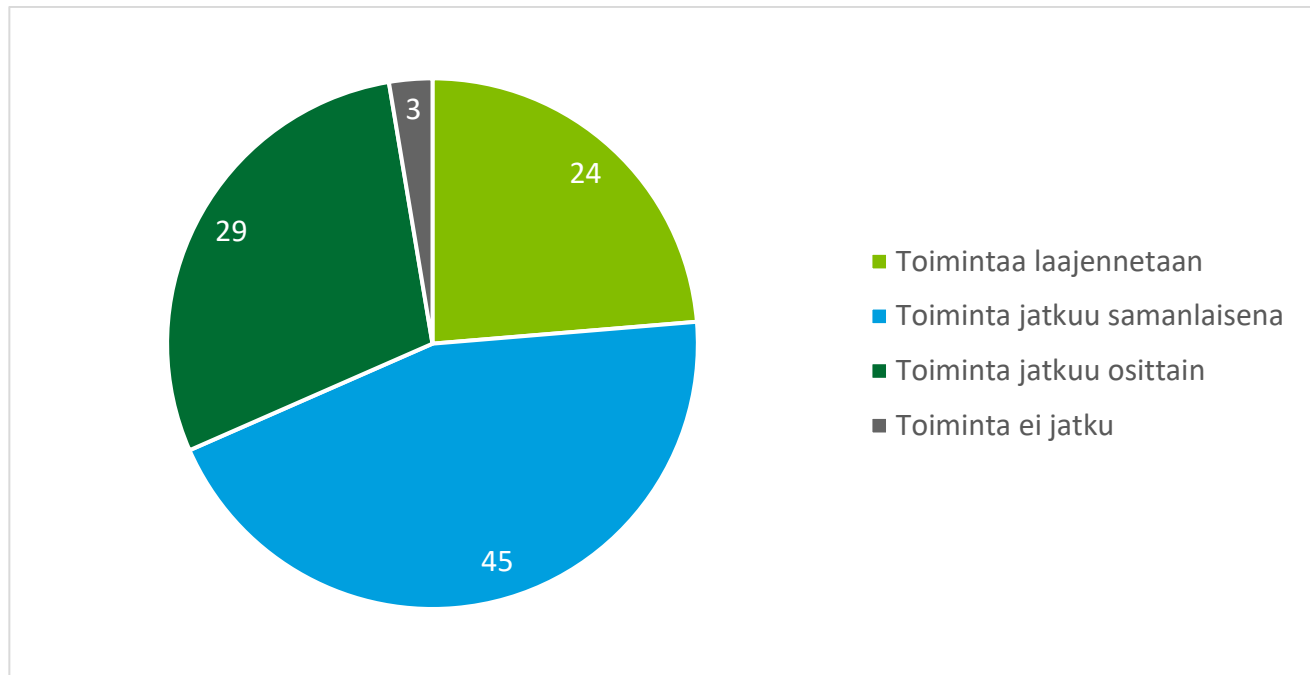
Toiminnan vakiintuminen

Toiminnan kirjaaminen eri tason strategioihin ja suunnitelmiin edistää sen vakiintumista. Liikkuva opiskelu -toiminnan kirjaaminen oli yleisintä lukuvuoden toimintasuunnitelmaan tai vuosikelloon, johon sen oli kirjannut 87 prosenttia koulutuksen järjestäjistä (kuvio 7). Kirjaukset paikalliseen opetussuunnitelmaan olivat toiseksi yleisiä (84 %): puolet koulutuksen järjestäjistä oli kirjannut toiminnan opetussuunnitelmaan kurssisisältönä ja puolet muuna kuin kurssisisältönä. Alle puolet oli kirjannut toiminnan koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen strategiaan. Joka kolmas oli kirjannut toiminnan kunnan tai kuntayhtymän opiskeluhoitosuunnitelmaan sekä johonkin opiskelijakohtaiseen suunnitelmaan.

Kuvio 7. "Onko Liikkuva opiskelu -toiminnan toteuttaminen tai sen sisältöjä kirjattu seuraaviin suunnitelmiin ja strategioihin?" (n=37).

Liikkuva opiskelu -toiminnan jatkumista seuraavana lukuvuonna arvioitiin myönteisesti (kuvio 8). Koulutuksen järjestäjistä 24 prosenttia arvioi toimintaa laajennettavan ja 45 prosenttia toiminnan jatkuvan samanlaisena. Noin kolmannes (29 %) arvioi, että toiminta jatkuu osittain ja vain kolme prosenttia, että toiminta ei jatku.

Kuvio 8. "Miten arvioisit Liikkuva opiskelu -toimintanne jatkuvan seuraavana lukuvuonna?" (n=37).

Vastaajia pyydettiin kertomaan tiiviisti toiminnan jatkumisesta ja siihen vaikuttavista seikoista. Vastaukset erosivat hieman sen mukaan, koordinoivatko vastaajat toimintaa lukioissa vai ammatillisissa oppilaitoksissa. Ammatillisissa oppilaitoksissa AVI:n myöntämä hankeraha vuodelle 2023 näkyi selvästi vastauksissa. Samalla pohdittiin, kuinka turvata resurssit hankerahoituksen päätyttyä.

"Hankkeella pyritään aikaansaamaan pysyviä muutoksia, mutta toiminnan laajuus tulee supistumaan, ellei uutta hankerahoitusta haeta/saada." (koordinaattori, AOL)

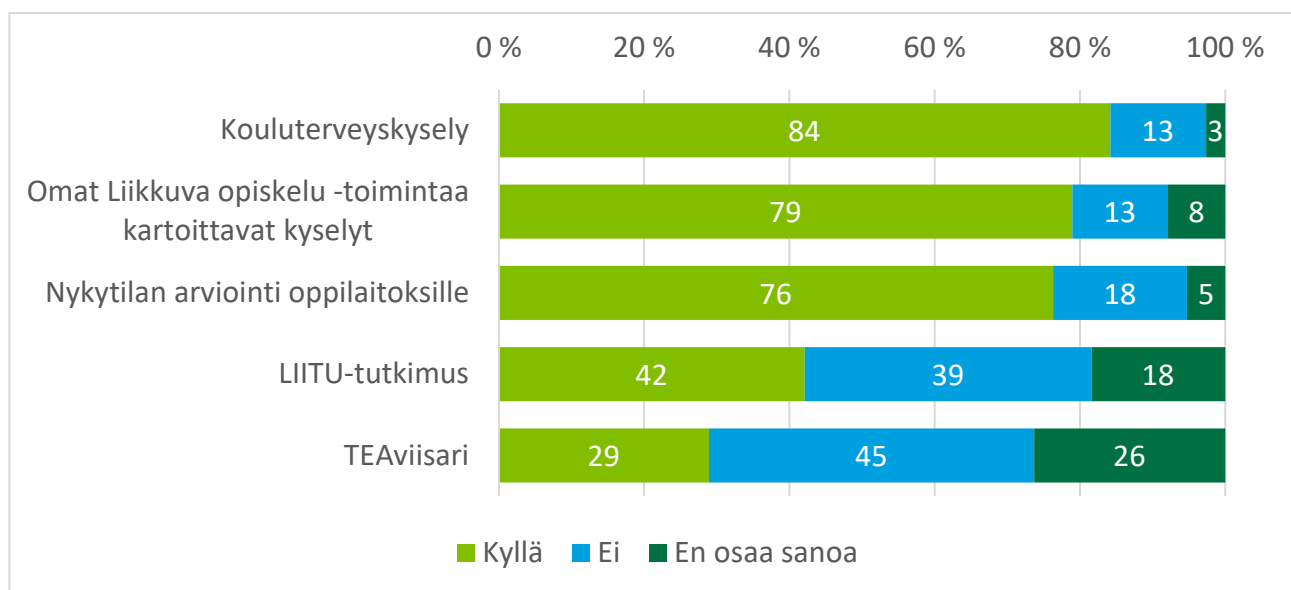
Vastauksissa kuvattiin myös toimenpiteitä, joiden avulla Liikkuva opiskelu -toiminta on mahdollista sisällyttää ammatillisen opetuksen rakenteisiin. Toiminta oli jo kirjattu tai sen kirjaamista suunniteltiin osaksi hyvinvoinnin vuosikelloa, organisaation strategiaa sekä opiskeluhoitosuunnitelmaa. Joissain oppilaitoksissa Liikkuva opiskelu -toimintaa on sisällytetty osaksi työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisen opintokokonaisuutta ja kehitetty liikunnan valinnaiskursseja. Oppilaitoksen johdon tuki sekä henkilöstön sitouttaminen ja kannustaminen nostettiin esiin toiminnan jatkuvuuteen vaikuttavina tekijöinä.

"Toimintaa tarkoitus jatkaa osittain hyvinvoinnin näkökulmasta ja viedä aiheesta lisätietoa ja vuoropuhelua koulun johdolle." (koordinaattori, AOL)

Toiminnan sisällyttäminen osaksi rakenteita tuli esille myös lukioiden Liikkuva opiskelu -toiminnan jatkumista kuvaavissa vastauksissa: vuosikello, kerhotoiminnan vakiinnuttaminen sekä säännöllinen keskustelu toiminnasta opettajien kokouksissa. Samalla painotettiin opiskelijoiden osallisuutta (liikuntatutoreiden toiminta ja opiskelijoiden mielipiteiden kysyminen). Lisäksi toiminnan jatkumisen kannalta nousi esiin korvausten varmistaminen toiminnasta vastaaville henkilöille. Ammatillisten oppilaitosten tavoin myös lukioiden Liikkuva opiskelu -toimintaa edesauttaa jatkossa erilaiset kirjaukset.

”Liikkuva lukio -ohjelma on paikallisena tarkennuksena LOPS:n liitteenä, ja se ohjaa toimintaa myös jatkossa. Lukioissa toimii aktiiviset Liikkuva lukio -opettajatiimit sekä liikuntatutoreita, jotka suunnittelevat ja järjestävät toimintaa. Toiminnalle on sovittu lukiokoulutuksen yhteinen sekä lukiokohtaiset budjetit, jotka mahdollistavat tempausten, tapahtumien ja lajikokeilujen järjestämisen.” (koordinaattori, lukio)

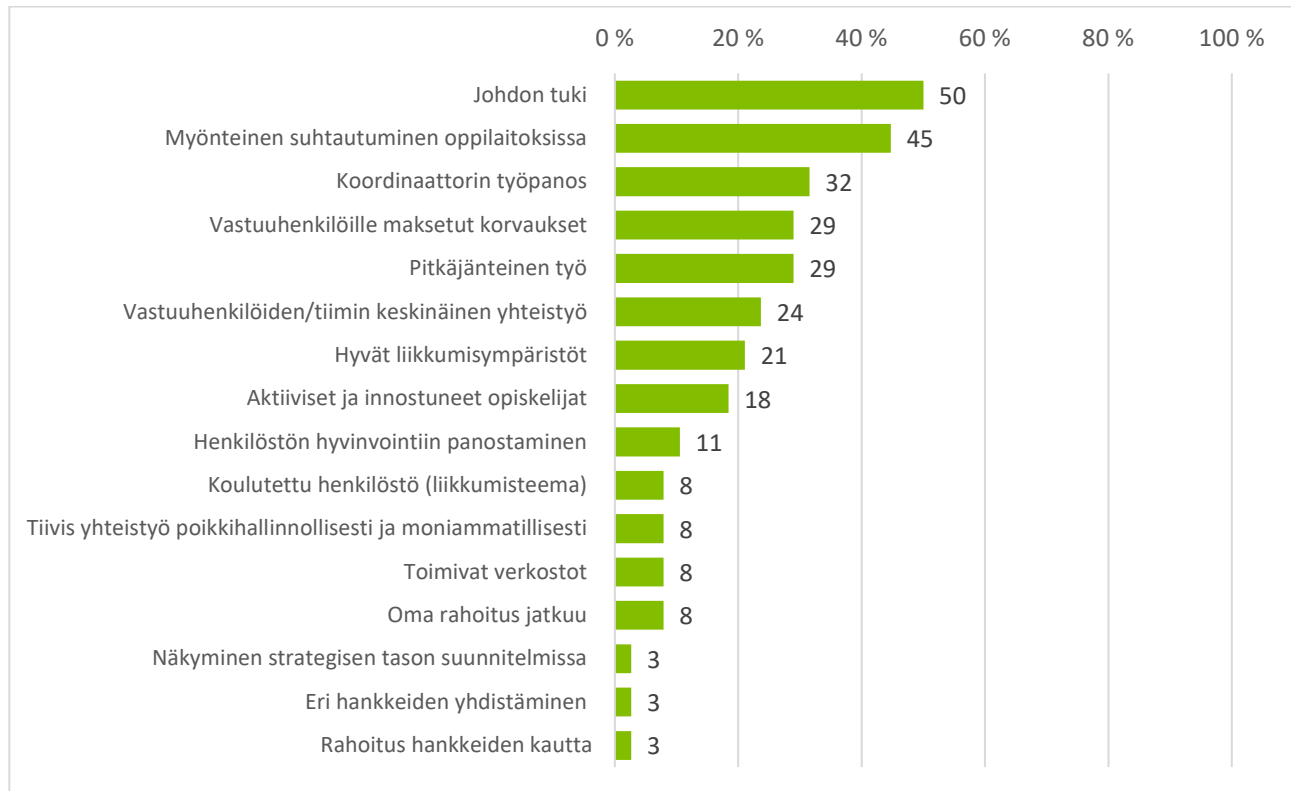
Toiminnan säännöllinen seuranta ja arviointi olennainen osa kehittämistyötä. Eri tietoaaineistojen hyödyntäminen Liikkuva opiskelu -toiminnan suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa on esitetty kuviossa 9. Yleisimmin hyödynnettiin Kouluterveyskyselyn, omien kyselyiden ja Nykytilan arvioinnin tuloksia, joita hyödynsi vähintään kolme neljästä koulutuksen järjestäjästä.

Kuvio 9. ”Hyödynnetäänkö Liikkuva opiskelu -toimintanne suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa seuraavia tietoaaineistoja?” (n=37).

Toiminnan vakiintumista edistävät ja estävät tekijät

Vastaajia pyydettiin valitsemaan 1–3 tekijää, jotka edistävät eniten ja estävät eniten Liikkuva opiskelu -toiminnan vakiintumista oppilaitoksissa (kuviot 10 ja 11). Yleisimmin vakiintumista edistäväksi tekijöiksi valittiin johdon tuki, myönteinen suhtautuminen oppilaitoksissa ja koordinaattorin työpanos.

Kuvio 10. ”Valitse 1–3 tekijää, jotka edistävät eniten Liikkuva opiskelu -toiminnan vakiintumista oppilaitoksessanne/oppilaitoksissanne.” (n=37).

Vastaajilla oli halutessaan mahdollisuus kertoa tarkemmin vakiintumista edistävästä tekijöistä. Seuraavassa on poimintoja vastauksista:

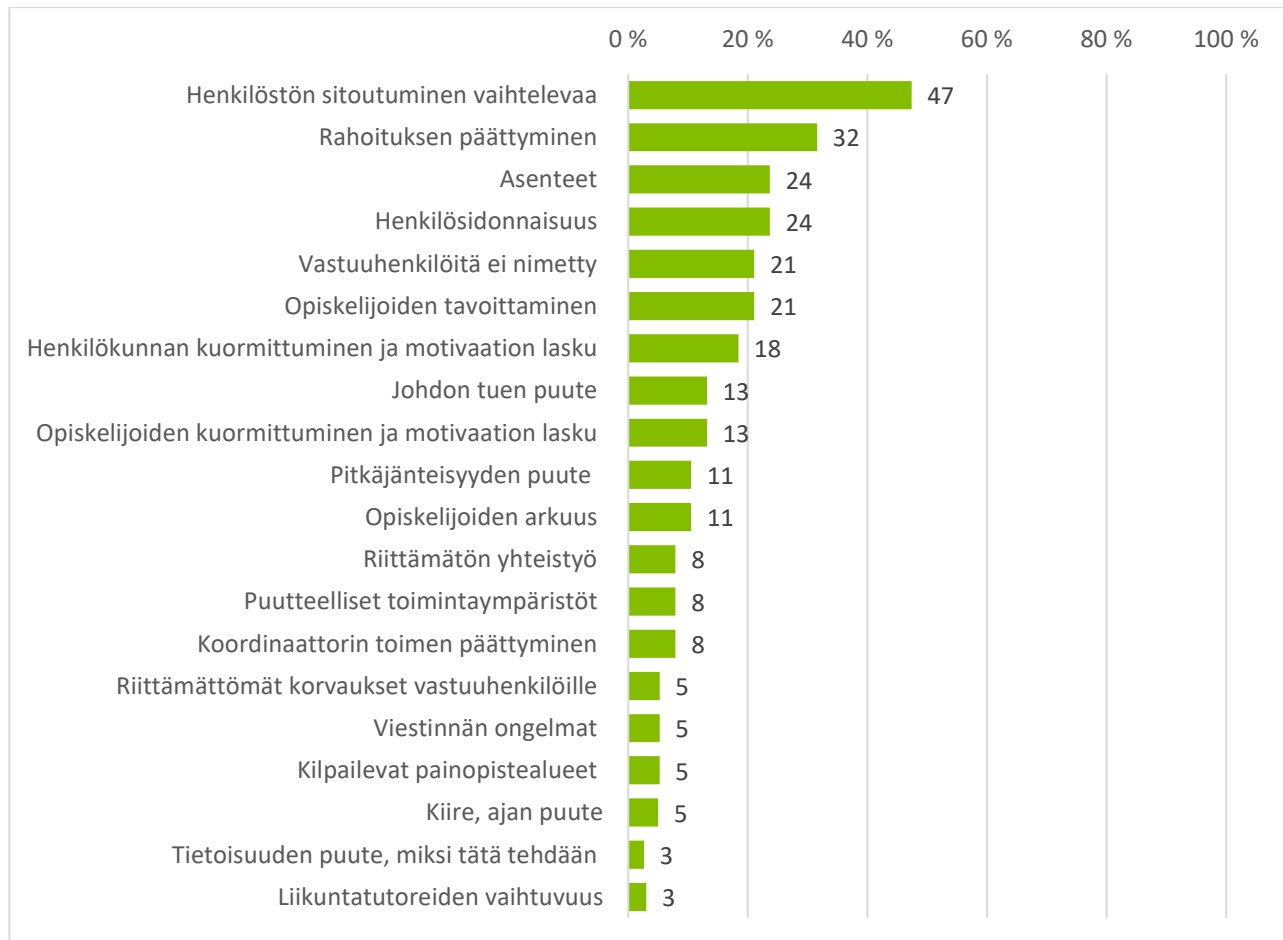
”Haluaisin lisätä edeltävään, että johdon tuki on ehdottoman isossa roolissa. Toimintaan on saatu rahoitusta ja toimintaan kannustetaan ja siitä annetaan palautetta ja kehuja.” (koordinaattori, lukio)

”Toiminnan edistämiseen voi vaikuttaa lukujärjestystekniset asiat, että on huomioitu esim. pitkä välitunti, jolloin on ohjattua välituntitoimintaa tietyille aloille. Lisäksi rakenteelliset ratkaistu kuten infotaulujen sitominen tähän toimintaan esim. taukojummat ja opettajien ’sisäänajo’ toiminnallisiin tunteihin. Asenneilmapiirin ja keskustelukulttuurin liikuntamyönteisyys tai työyhteisön tempaukset. Myös henkilöstöhallinto voisi tehdä liikuntatempauksia enemmän koko organisaatiolle. Myös erilaiset liikuntakerhot, joihin saa tulla opiskelijoita ja henkilökuntaa mukaan.” (koordinaattori, AOL)

”Yhteistyö oppilaitosten välillä on myös mahdollistanut toiminnan tarjonnan yhdistämistä ja monipuolistamista. Opiskelijakunnanhallitusten ja tutoreiden osallisuus liikkuva opiskelu -toiminnassa edistää myös sen vakiintumista ja muiden opiskelijoiden mukaan

innostamista. Myös koordinaattorin mukana olo monenlaisissa työryhmissä, niin henkilökunnassa kuin opiskelijakunnassa, edistää osallisuutta ja yhteistyötä Liikkuva opiskelu -toiminnassa.” (koordinaattori, lukio)

Liikkuva opiskelu -toiminnan vakiintumista eniten estäväksi tekijäksi nousi se, että henkilöstön sitoutuminen on vaihtelevaa (kuvio 11). Muita yleisimmin mainittuja estäviä tekijöitä olivat rahoituksen päättyminen, asenteet, henkilösidonaisuus, vastuuhenkilöiden nimeämättömyys ja opiskelijoiden tavoittaminen.

Kuvio 11. ” Valitse 1–3 tekijää, jotka estävät eniten Liikkuva opiskelu -toiminnan vakiintumista.” (n=37)

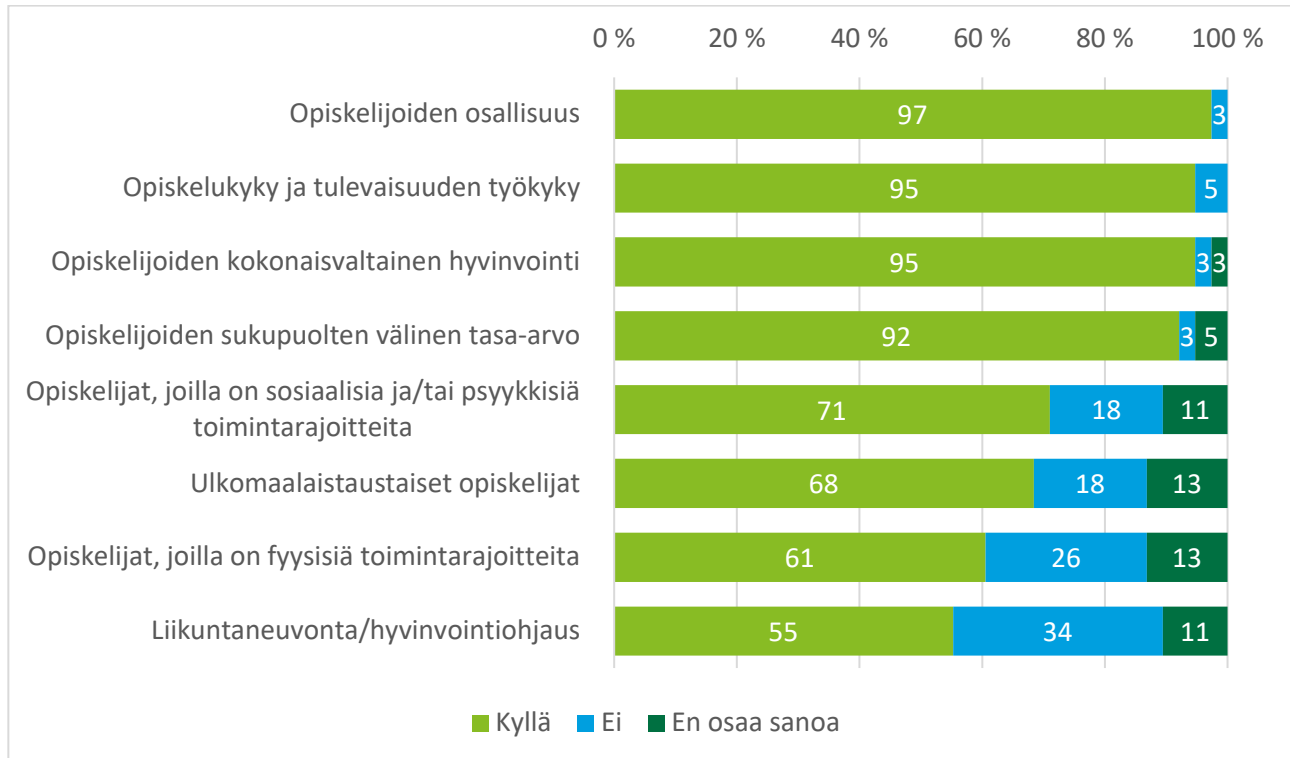
Vastaajat kuvailivat toimintaa estäviä tekijöitä muun muassa seuraavasti:

”Isossa oppilaitoksessa on pulmallista, jos henkilöstö esim. jollain osaamisalalla ei ole motivoitunut liikuntaa edistävästä asioista, eikä tiedota niistä opiskelijoita tai ohjaa opiskelijaryhmiä erilaisiin tapahtumiin, esim. liikuntapäivät.” (koordinaattori, AOL)

”Henkilöstön ja opiskelijoiden jaksaminen on ollut suurimpana haasteena.” (koordinaattori, lukio ja AOL)

Opiskelijoiden hyvinvointi ja osallisuus

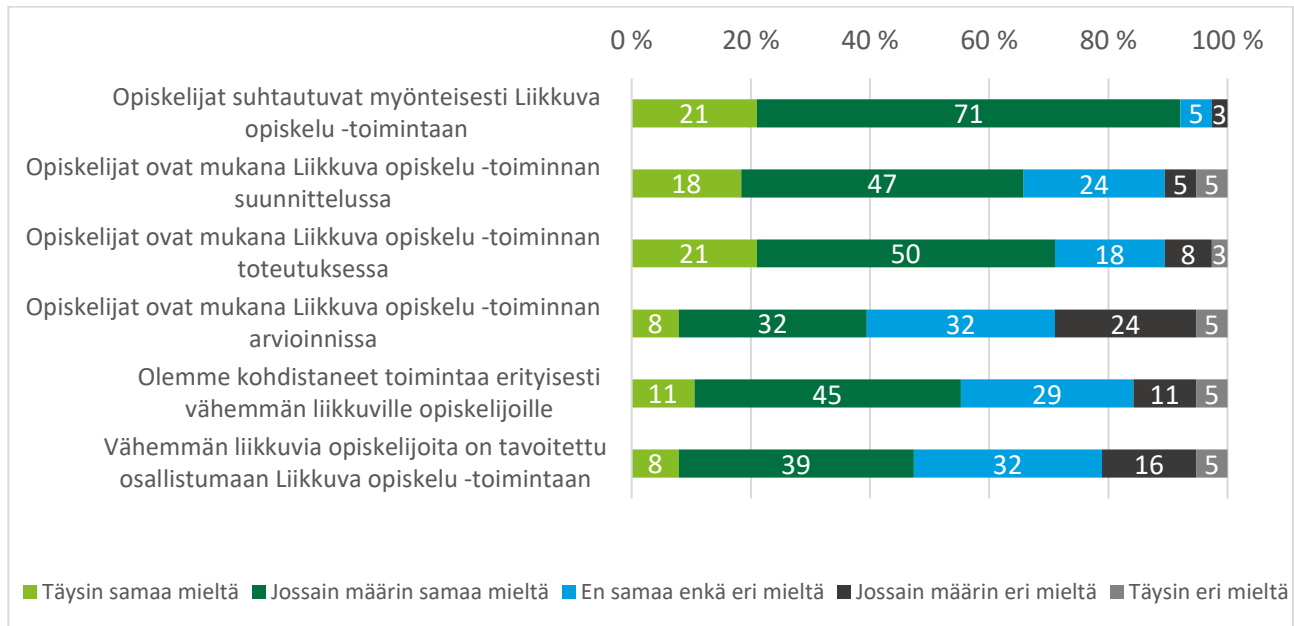
Liikkuva opiskelu -toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioitujen teemojen yleisyys on esitetty kuviossa 12. Yleisimmin huomioituja teemoja (92–97 %) olivat opiskelijoiden osallisuus, opiskelukyky ja tulevaisuuden työkyky, kokonaisvaltainen hyvinvointi sekä sukupuolten välinen tasa-arvo. Toimintarajoitteisia ja ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita huomioitiin toiminnassa harvemmin. Liikuntaneuvonnan tai hyvinvointiohjauksen oli huomionut reilu puolet koulutuksen järjestäjistä.

Kuvio 12. ”Onko Liikkuva opiskelu -toimintanne suunnittelussa ja toteutuksessa huomioitu seuraavat teemat?” (n=37).

Vastaajilla oli lisäksi mahdollisuus kuvata tarkemmin, mitä Liikkuva opiskelu -toiminnassa on tehty yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yleisimmin vastauksissa todettiin, että toiminta on suunnattu kaikille järjestämällä erityisesti matalan kynnyksen toimintaa osittain opiskelupäivän sisällä, johon kaikkien oletetaan halutessaan pystyvät osallistumaan. Yhdenvertaisuutta edistettiin myös pyrkimällä huomioimaan opiskelijoiden erilaisia tarpeita ja mielenkiinnon kohteita toiminnan suunnittelussa, muun muassa erityistarpeet ja liikuntarajoitteet. Muina yhdenvertaisuuden edistämiseen liittyvinä seikkoina mainittiin yhteistyö opiskeluterveydenhuollon kanssa, maksuton toiminta, yhdenvertaisuuden teemapäivä sekä toiminnan ja ohjauksen järjestäminen eri kielillä.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan opiskelijoiden suhtautumista Liikkuva opiskelu -toimintaan, opiskelijoiden osallisuutta toiminnan eri vaiheissa ja vähemmän liikkuvien opiskelijoiden huomiointia (kuvio 13). Suurin osa (92 %) arvioi opiskelijoiden suhtautumista myönteiseksi. Noin kaksi kolmasosaa oli sitä mieltä, että opiskelijat ovat mukana toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Toiminnan arviointiin opiskelijoiden arvioi osallistuvan 40 prosenttia vastaajista. Reilu puolet oli kohdistanut toimintaa erityisesti vähemmän liikkuville ja noin puolet oli tavoittanut heitä osallistumaan toimintaan.

Kuvio 13. "Mitä mieltä olet seuraavista opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvistä asioista?" (n=37).

Liikkuva opiskelu -toiminnassa tehtyjä toimia yhteisöllisyyden, ryhmäytymisen ja vuorovaikutuksen edistämiseksi selvitettiin avoimella kysymyksellä. Vastauksissa kuvattiin yleisimmin yhteistä toimintaa, erilaisia tapahtumia ja tempauksia kuten turnauksia, teemapäiviä, lajikokeiluja, retkiä ja haasteita. Esille nousivat myös opintonsa aloittavien opiskelijoiden ryhmäytymispäivät sekä pienryhmätoiminta ja yhteiset liikuntavuorot. Opiskelijoiden osallisuuden huomioiminen ja sisällyttäminen toimintaan sekä matalan kynnyksen toiminnan järjestäminen nähtiin yhteisöllisyyttä vahvistavina asioina. Muutamassa vastauksessa todettiin ryhmäytymisen olevan osa yleistä opiskelijatoiminnan ohjaamista, joka jatkuu koko opiskeluajan.

"Perustimme oman Instagram-tilin liikuntatutoreille, jotta voimme sen kautta infota erityisesti omia liikunnallisia toimiamme. Instagramin kautta liikuntatutorit ovat tehneet pieniä kyselyjä esimerkiksi siitä, millaista toimintaa kouluumme halutaan välituntiliikunnan osalta.

Koulumme vaalitorilla pidimme toiminnallista kahvilaa, mikä oli menestys. Kahvia ym. ostettiin liikkeellä ja saimme mielestämme aktivoitua iloisella mielellä monia opiskelijoitamme. Myös liikuntatutoreiden järjestämät välituntiturnaukset ovat olleet yhteisöllisiä, sillä katsomo on ollut täynnä kannustavia opiskelijoita."
(koordinaattori/opettaja, lukio)

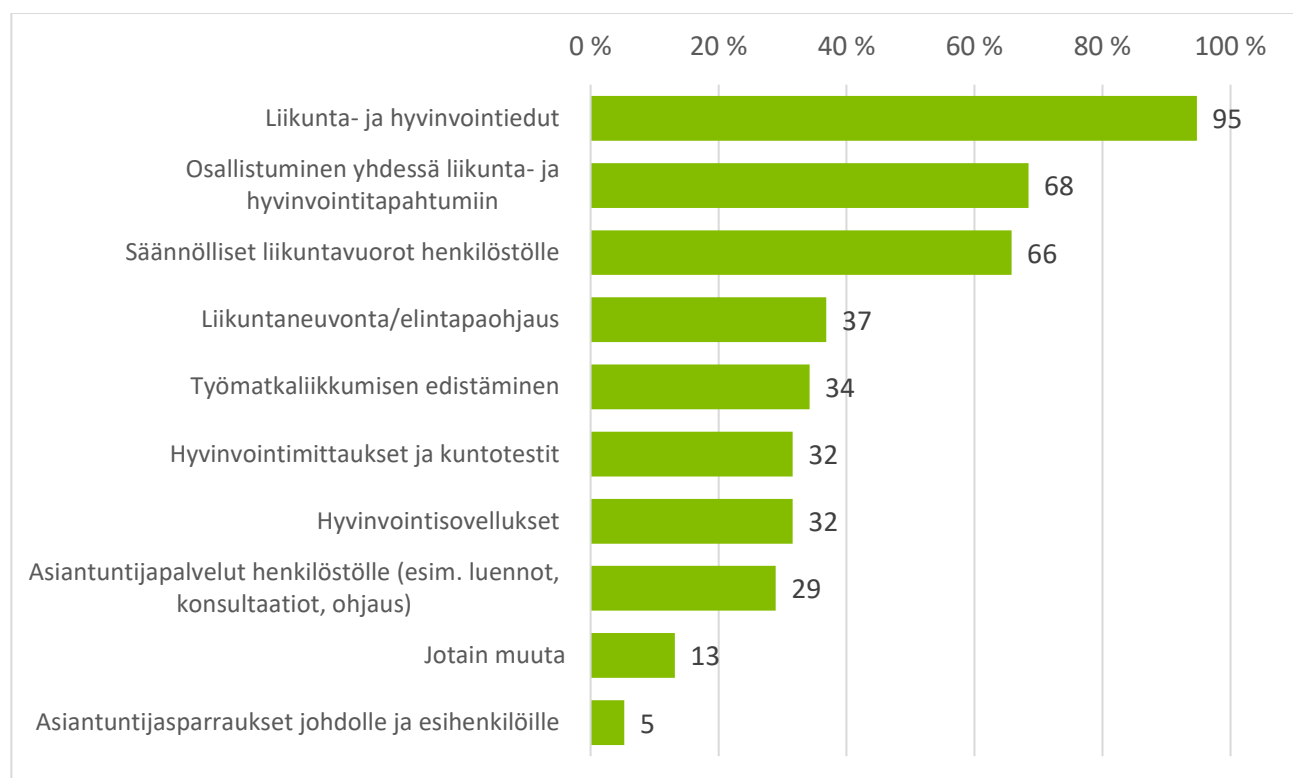
Henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi

Henkilöstön rooli on olennaisen tärkeä Liikkuva opiskelu -toiminnan toteutuksessa ja vähintäänkin sen mahdollistamisessa oppituntien sekä kokonaisuudessaan opiskelupäivien aikana. Koulutuksen järjestäjistä 76 prosenttia oli järjestänyt henkilöstölleen koulutusta toiminnallisesta opetuksesta sekä 71 prosenttia hyvinvointia ja liikkumista tukevan toimintakulttuurin edistämistä. Harvinaisempi koulutusteema oli vähemmän liikkuvan opiskelijan tunnistaminen tai liikkumisen puheeksi ottaminen, josta koulutusta oli järjestänyt 16 prosenttia koulutuksen järjestäjistä. Tätä teemaa oli koulutettu pääosin ammatillisissa oppilaitoksissa.

Vastaajilta tiedusteltiin, millaisia koulutustarpeita oppilaitosten henkilöstöllä on liittyen Liikkuva opiskelu -toimintaan. Eniten mainintoja sai toiminnallinen opetus. Vastaajat toivoivat esimerkiksi valmiita materiaaleja opettajille toiminnalliseen opetukseen ja istumisen tauottamiseen, toiminnallisia työpajoja eri kohderyhmille sekä oppiainekohtaista materiaalia. Toiminnallisen opetuksen lisäksi kaivattiin henkilöstön sitouttamiseen ja Liikkuva opiskelu -toiminnan perusteluihin liittyviä koulutuksia. Muut esitetyt toiveet liittyivät konkreettisiin vinkkeihin hyvinvointia tukevan toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä vähän liikkuvien opiskelijoiden tunnistamiseen.

Vastaajilla oli halutessaan mahdollista kertoa, millaisia toimenpiteitä on tehty toiminnallisen opetuksen vahvistamiseksi. Vastauksissa kuvattiin yleisimmin erilaisia henkilöstölle järjestettyjä koulutuksia, erityisesti taukoliikuntaan liittyviä sovelluksia tai vastaavia sekä toiminnallisuuden ja taukoliikunnan mahdollistamiseksi tehtyjä toimenpiteitä, joita olivat esimerkiksi erilaiset materiaalit opetustiloissa, yhteiset taukoliikuntahetket, opettajien kannustaminen ja heille järjestetyt työpajat sekä seisomatyöpisteet opetustiloissa.

Myös henkilöstön hyvinvointia voidaan edistää osana Liikkuva opiskelu -toimintaa. Oppilaitosten henkilöstön hyvinvointiin liittyvistä tukimuodoista yleisimmin oli tarjolla liikunta- ja hyvinvointietuja, joita tarjosivat lähes kaikki koulutuksen järjestäjät (kuvio 14). Niiden lisäksi kaksi kolmesta koulutuksen järjestäjästä mahdollisti henkilöstölle osallistumisen porukalla liikunta- ja hyvinvointitapahtumiin sekä tarjosi säännöllisiä liikuntavuoroja.

Kuvio 14. ”Mitä seuraavista henkilöstön hyvinvointiin liittyvistä tukimuodoista on käytössä oppilaitosten henkilöstölle?” (n=37).

Yhteenveto

Toisen asteen oppilaitokset ovat toimintaympäristöltään hyvin moninaisia ja niin ovat myös tämän raportin päähenkilöiden eli Liikkuva opiskelu -koordinaattoreiden koordinoimat oppilaitokset. Koordinoitavien oppilaitosten määrä vaihteli ammatillisten oppilaitosten koordinaattoreilla yhdestä kahdeksaan ja lukioiden koordinaattoreilla yhdestä yhteentoista. Jos koulutuksen järjestäjä toimii usean kunnan alueella, niin se tuo myös oman ulottuvuutensa koordinointiin.

Liikkuva opiskelu -koordinaattorit tekevät työtään erilaisilla nimikkeillä ja erilaisilla työaikaresursseilla. Yleisimpiä työtehtäviä olivat toiminnan suunnittelu, toteutuksen seuranta, liikuntavälineiden hankinta sekä tapahtumien järjestäminen. Lähes puolet koki, että heillä oli liikaa työtehtäviä suhteessa käytettävissä olevaan työaikaan. Yhteistyökumppaneina olivat useimmiten yhteisöllinen opiskeluhoito sekä kunnan liikunta- ja vapaa-aikatoimi tai sivistystoimi. Jatkossa yhteistyön toivottiin tiivistyvän erityisesti liikuntaseurojen sekä kunnan eri toimialojen kanssa. Liikkuva opiskelu -koordinaattorit työskentelevät myös muuttuvassa ja osittain epävarmassa työympäristössä, sillä koordinaattorin työtehtävän oli vakinaistanut vain kuusi koulutuksen järjestäjää.

Suurin osa koordinaattoreista koki koordinoinnin sujuvan hyvin: Liikkuva opiskelu -toimintaa järjestettiin laajasti ja oppilaitosten lähtökohdat toteuttamiseksi koettiin hyväksi. Silti osa koordinaattoreista koki myös haasteita. Toiminnan jatkumista seuraavana lukuvuonna arvioitiin hyvin myönteisesti: neljännes arvioi toimintaa laajennettavan, vajaa puolet jatkuvan samanlaisena ja noin kolmannes osittain. Yksi koordinaattori totesi toiminnan päättyvän. Edellisen kerran toiminnan vakiintumisen näkökulmia kysyttiin Liikkuva opiskelu -hanketoimijoilta keväällä 2022, jolloin 40 prosenttia arvioi toiminnan jatkuvan saman laajuisena ja 55 prosenttia arvioi toiminnan jatkuvan osittain (Tiitinen & Siekinen 2023). Huomioitavaa kuitenkin on, että kysymyksenasettelu ei ollut täysin sama, sillä hanketoimijoilla kysymys toiminnan vakiintumisesta oli liitetty avustuksen päättymiseen, kun koordinaattoreilta kysyttiin yleisesti toiminnan jatkumisesta seuraavana lukuvuonna eli 2023–2024.

Toiminnan kirjaaminen eri tason strategioihin ja suunnitelmiin edistää sen vakiintumista. Valtaosa koulutuksen järjestäjistä oli kirjannut Liikkuva opiskelu -toiminnan lukuvuoden toimintasuunnitelmaan tai vuosikelloon ja paikalliseen opetussuunnitelmaan. Kirjaukset koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen strategiaan olivat sen sijaan harvinaisempia. Koordinaattorit kokivat toiminnan vakiintumista eniten edistäviksi asioiksi johdon tuen, myönteisen suhtautumisen oppilaitoksissa ja koordinaattorin työpanoksen. Toiminnan vakiintumista eniten estäviksi tekijöiksi koettiin puolestaan henkilöstön sitoutumisen vaihtelevuus, rahoituksen päättyminen, asenteet ja henkilösidonaisuus.

On tärkeää, että opiskelijat ovat mukana aktiivisina toimijoina Liikkuva opiskelu -toiminnassa. Tulosten perustella opiskelijoiden roolia varsinkin toiminnan arvioinnissa on edelleen mahdollista lisätä ja sen avuksi ohjelma julkaisee oppilaitosten käyttöön syksyllä 2023 opiskelijakyselyn, jolla voidaan selvittää opiskelijoiden kokemuksia ja toiveita liikkumisen lisäämisestä omassa oppilaitoksessa. Opiskelijoiden hyvinvoinnista ja liikkumisesta kansallisesti kerättävää tietoa sekä omia aineistoja hyödynnetään jo melko yleisesti Liikkuva opiskelu -toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Liikkuva opiskelu -toiminnan erityinen kohderyhmä on vähemmän liikkuvat opiskelijat, mutta toiminnan kohdentaminen heille vaatii omanlaista lähestymistä ja osaamista. Reilu puolet koulutuksen järjestäjistä oli kohdistanut toimintaa erityisesti vähemmän liikkuville ja noin puolet oli myös tavoittanut heitä osallistumaan toimintaan. Henkilöstön kouluttaminen vähän liikkuvien tunnistamiseksi tai liikkumisen puheeksi ottamiseksi oli vielä harvinaista. Toiminnallinen opetus on sen sijaan ollut yleisin teema, johon oppilaitosten henkilöstöä on koulutettu ja tarvetta kouluttautumiseen koetaan edelleen. Vastaajat toivoivat esimerkiksi valmiita materiaaleja opettajille toiminnalliseen opetukseen ja istumisen tauottamiseen, toiminnallisia työpajoja eri kohderyhmille sekä oppiainekohtaista materiaalia. Toiminnallisella opetuksella on merkittävä rooli erityisesti opiskelupäivän aikaisen paikallaanolon vähentämisessä varsinkin lukioissa ja ammatillisten oppilaitosten teoriapainotteisimmilla osaamisaloilla ja sillä on mahdollista tavoittaa opiskelijoita laajastikin. Yhdenvertaisuutta on edistetty muutoin pyrkimällä huomioimaan opiskelijoiden erilaisia tarpeita ja mielenkiinnon kohteita toiminnan suunnittelussa, tekemällä yhteistyötä opiskeluterveydenhuollon kanssa, järjestämällä maksutonta toimintaa sekä toimintaa ja ohjausta eri kielillä.

Hyvinvointialueiden käynnistymisten myötä tänä vuonna on tapahtunut koulutusten järjestäjien toimintaympäristössä ja yhdyspinnoilla merkittävä muutos. Kaikilla koulutuksen järjestäjillä tulisi olla laadittuna oma opiskeluhoitosuunnitelma, johon myös liikkuminen ja sen edistäminen on kirjattu. Kirjaukset olivat ainakin vielä tämän aineiston keruuajana keväällä 2023 suhteellisen harvinaisia, mutta sen sijaan koordinaattorit olivat tehneet melko yleisesti yhteistyötä yhteisöllisen opiskeluhoollon kanssa. Yhteistyön merkitys korostuu jatkossa, sillä sen kautta on mahdollista tukea terveydenhuollon ammattilaisten osaamista liikkumisen edistämisessä ja tietoisuuden lisäämistä liikkumisen merkityksestä opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämistyössä.

Koordinaattorit ovat hyvin keskeisessä roolissa Liikkuva opiskelu -toiminnan kehittämisessä ja vakiinnuttamisessa paikallisesti toisen asteen oppilaitoksiin. Valtakunnalliset ja alueelliset verkostot mahdollistavat koordinaattoreille vertaistuen ja hyvien käytänteiden jakamisen oman työn tueksi. Tulosten perusteella Liikkuva opiskelu -toiminnan koordinointia tehdään vaihtelevissa toimintaympäristöissä ja vaihtelevilla resursseilla, mutta tulosten perusteella toiminnan juurtuminen on edennyt hyvin. On tärkeää, että Liikkuva opiskelu -toiminnan koordinointiin löytyy resursseja myös jatkossa, sillä toimintakulttuurin muutos vaatii suunnitelmallisuutta, aikaa ja jatkuvuutta, kuten yksi lukion koordinaattori prosessia kuvaa:

”Toimintakulttuurin muutos vaatii pitkäjänteistä työtä ja muutaman vuoden panoksella asiat saadaan kyllä muuttumaan jollakin tasolla. Kuitenkin tämän pitäisi olla jatkuvaa toimintaa, koska kolmasosa opiskelijoista vaihtuu vuosittain ja yllättävän iso osa henkilöstöstä vaihtuu myös (paljon tuntiopettajia). Kokemuksen mukaan esim. henkilöstön kouluttaminen pitäisi tehdä vähintään joka toinen vuosi, jotta LO-asiat pysyvät arjessa mukana.”

Lähteet

Seuranta-Virveli 2023. Rekisteröityminen Liikkuva opiskelu -ohjelmaan. Likes, Jyväskylän ammattikorkeakoulu. liikkuvaopiskelu.fi/nykytilan-arviointi. Viitattu 30.8.2023.

Tiitinen, P. & Siekkinen, K. 2023. Liikkuva opiskelu -toiminnan vakiintuminen ja tulevaisuus. Teoksessa: K. Siekkinen & H. Vehviläinen (toim.) Aktiivisuutta ja opiskelukykyä. Liikkuva opiskelu -toiminnan kuvaus vuosina 2019–2022. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Lisätietoja

Liikkuva opiskelu -ohjelma: liikkuvaopiskelu.fi

Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Likes, Strateginen tietotuotanto, Kunnat Liikkuvat-toiminnan koordinoijina: jamk.fi/projekti/kunnat-liikkuvat-toiminnan-koordinoijina